

Майстренко Л.В.,
викладач кафедри іноземних мов
Одеської національної академії
ім. О.С. Попова

Грайливо-безтурботний Ерос «Любовних елегій» Овідія

Любов як важлива частина людського життя й поетичного натхнення є постійною темою «Любовних елегій» (*Amores*), «Героїнь» (*Heroides*), «Мистецтва кохання» (*Ars amatoria*), «Ліків від кохання» (*Remedia amoris*), «Метаморфоз» Овідія, в яких поет виступає апологетом та співцем величезної морально-естетичної та життєвої сили Еросу.

«Любовні елегії» – це опис різноманітних любовних переживань та пригод, в яких Овідій оспівує свою любов до жінки, яку називає Корінною. «*Amores*» розповідають про зародження кохання до Корінни, його перебіг, про випадковості, що порушують його природний розвиток, про переживання, що виникають у душі закоханих. Проте нічого біографічного в «Любовних елегіях» немає. Тут любовне почуття відзначається непостійністю, надмірною відвертістю та натуралізмом. Воно несерйозне, не зачіпає глибоких життєвих стосунків, проте виражається легко і красиво – у віршовій формі. На перший погляд збірник Овідія нічим не відрізняється від творів елегіків, попередників поета, для яких любов була і основною темою їхніх віршів, і сенсом життя – дуже серйозним почуттям. Любовні переживання вони передавали з біографічними деталями, проте з обов'язковим використанням багатого арсеналу грецької та римської любовної поезії, яка мала свою специфіку.

Тема кохання дає Овідієві багато можливостей для опису різних традиційних ситуацій, знаних і Катуллом, і Тібуллом, і Проперцієм. Проте Овідій відрізняється зовсім іншим ставленням до дійсності та літературного матеріалу, іншими стилістичними засобами, ніж його попередники.

Безпосередніми вчителями Овідія в елегійному жанрі були Тібулл та Проперцій. До Тібулла, співця чистого прекрасного кохання, Овідій ставився

з великою симпатією. Він назвав свого попередника «славою елегії», оплакавши його у вірші, сповненому найніжнішою щирості («Amores» III, 9, 29-32). Елегії Проперція захопили Овідія багатством яскравих живих образів, атмосферою душевної щедрості та чистоти. Обидва поети, Тібулл та Проперцій, прославляли у своїх віршах жінок. Тібулл – Делію, Проперцій – Цінтію, багату, грайливо-вишукану, дуже освічену аристократку. Обидва попередники Овідія хотіли зберегти свою любов на все життя, присвятивши свої поезії одній, єдиній жінці. Можливо, через це однолюбство Тібулл та Проперцій зазнавали душевних мук. Тібулл охопила меланхолія. Його поезії вражають смутком, почуттям глибокого розчарування, похмурими думками про смерть. Крім того, в Тібулл почуття кохання прикрите заслоною сором'язливості. Його Ерос – «гірко-солодкий» [1, с.5], і Тібулл змальовує частіше страждання, ніж насолоди. У Проперція (Овідій дружив з Проперцієм) кохання з'являється без прикриття: він бачить у ньому законне право чоловіка. І тільки в Овідія любов набуває характеру насолоди.

У «Любовних елегіях» Овідій описує кохання, далеке від сільських турбот. Поета влаштував його дім недалеко від Капітолія, затишна вілла на березі Тібру, все його оточення. Овідієві були чужими і акорди торжественної епопеї, і політичної поезії, виконані на замовлення, які вихваляли добродесність минулих часів; не проявляв він інтересу до військового життя. Він не розумів і тих, хто замість блиску та розкоші сучасного Риму прославляв патріархальний уклад сивої давнини. Тому Овідій часто пародіював Вергілія.

Поет не пережив тих страшних лихоліть громадянських смут і кровопролиттів, які випали на долю Вергілія та Горація. Громадянські війни залишилися позаду, політичні пристрасті затихли. У римському суспільстві запанувала жадоба до насолод, бажання зробити своє життя прекрасним і цікавим. Овідій задоволений тим, що живе саме тепер. Поет любить свій витончений вік. З теплим почуттям розповідає він про сільські свята золотого віку. Проте всі його думки присвячені сучасному йому Риму. Поета

вважають його блискучі палаци і твори мистецтва, які Рим зібрав у своїх стінах.

Овідій належав до еліти римського суспільства, яка заповнила своє життя салонними розмовами, поезією та коханням. Друзі поета досконало знали Каллімаха, цінили поезію та мистецтво, вміли веселитися, на все дивилися легко, любили не дуже серйозно, але не віддавались одним тільки оргіям, володіючи відчуттям прекрасного. У цьому світі цінили живе й дотепне спілкування. Це були елегантно-витончені культурні люди, в яких глибока ерудиція поєднувалася з розкриттям найінтимніших почуттів. Любов була головним предметом уваги цих молодих людей, а словесність – їхньою супутницею. У дитинстві вони виховувались на творах класичних грецьких письменників, а в юності вчилися у «риторів» для оволодіння красномовством. Отже, у світі, до якого належав Овідій, легкість любовних відносин поєднувалася з їх естетизацією, що живила вірші і живилася віршами. А самі вірші проголошувались поруч з любов'ю головними заняттям у житті. Люди із середовища Овідія, вільні від праці, ухилялися від державної служби, зневажливо ставилися до військової повинності і громадянської діяльності, проявляючи особливий інтерес тільки до питань тактики та стратегії кохання. Побут цих людей був заповнений еротикою. Овідій став виразником їхніх настроїв, смаків, пристрастей і прагнень – поетом кохання [2, с. XVI].

А. Содомора перекладає «Amores» словом «любощі», які на відміну від ірраціональної пристрасті є чимось витонченим, грайливим, бо почуття поета – закоханість, а не любов [8, с.9]. Зрештою Овідій сам дає пояснення своєму юнацькому почуттю, називаючи себе «tenerorum lusor amorum» – «гравцем ніжних кохань» («Amores» IV, 10), де «lusor» – іменник від дієслова «ludere» – «грати, жартувати, говорити і поступати несерйозно». Любов тут поставлена у множині – «гравець ніжних кохань». Отже, «Amores» Овідія – це гра, втіха, забава. «Любовні елегії» розкривають тільки ті деталі, які були знайомі кожному (II, 1, 7-10). Слушно зауважує С. Шервінський, що любов у

ранньому творі Овідія – поетична тема. Вона не конкретна, а абстрактна. Тому Овідієві легко подивитися на неї збоку, переплавляючи досвід своїх особистих почуттів в об'єктивний ліричний образ, «Будучи казуїстично реальною, вона по суті залишається абстрактною» [9, с.16].

Тому даремно шукати у віршах Овідія індивідуального. Поета цікавило тільки умовне, виражене словесною майстерністю. Образ закоханого юнака, для якого кохання все, був для Овідія новою умовністю, що створювалася в римській літературі. Зародився цей образ в елліністичній поезії, а в Рим його вперше перенесли ті ж попередники Овідія – Катулл та його сучасники. Переплавити досвід своїх особистих почуттів – таке було завдання, з яким Катулл важко ще справлявся, Корнелій Галл і Тібулл з Проперцієм – більш успішно. Овідій завершив процес перетворення римської любовної елегії із суб'єктивного жанру в об'єктивний: відчуття особистого досвіду повністю зникає із його віршів. Поет умів відсторонюватись від власного «я», від самого себе, повністю зливаючись з іншими поетичними образами свого всесвіту.

Це помітно і в образі головної героїні «Amores» Корінни. «Любовні елегії» розповідають про кохання поета до Корінни, але вона не сприймається як реально існуюча жінка. Скоріше Корінна – літературна фікція, вигадка, літературний образ. Про неї ми не дізнаємося нічого певного і конкретного. Корінна – узагальнений образ коханки, в якому важко знайти індивідуальні риси, бо їх у неї немає. Корінна – скрізь, і водночас – ніде. Вона – витончена, знадлива, розніжена пишнотами Риму і трохи розпусна Овідієва сучасниця. Тому немає нічого дивного в тому, що майже кожна римлянка впізнавала в Корінні себе, а кожен юнак – в героєві любовних пригод «Amores». Образ Корінни вільно трактується поетом. Але, очевидно, що якась конкретна все-таки жінка підказала Овідієві образ його літературної коханки.

Питання автобіографічності дуже важливе при вивченні творчості поетів-романтиків, для Овідія не актуальне. Для нього дійсно життя було

одним, а вірші – іншим, особливо у ранній період творчості. «Сподобатися публіці для Овідія було важливіше, ніж дати серцю виразити себе: читаючи любовні вірші, треба відказатися від нашої звички бачити в ліриці обов'язково сповідь поета», – слушно зауважує О.Білецький [2, с. XIV].

Міфологема овідієвського Еросу поширюється на весь світ, залучаючи до любовних пригод різні стихії. Так у шостій елегії третьої книги він благає повноводний потік, що вийшов з берегів, повернути назад, на мить зупинити свої води, щоб закоханий поет зміг добратися до коханої (III, 6). В обіймах коханої він просить Аврору не з'являтися на ранковому небосхилі, щоб не переривати нічні радощі закоханих, не заздрити їм. Вони не винні в тому, що Аврора зі своїм старим чоловіком не може насолоджуватися коханням:

*Що я в тім винен, що муж твій ослаб? Чи ж я тобі радив
Брати старого? Чому ж я маю кару нести?* [5, с.51]

Впадаючи за Корінною, поет одночасно любить усіх римлянок. Йому до вподоби зухвала і сором'язлива, засмагла і білява, тендітна і пишна, низька й висока, причепурена й не причепурена, юна дівчина і немолода жінка тощо. Реєстр закоханості довгий, бо не одна якась врода схиляє його до любові, а сотні причин є на те, щоб ненастанно любити. І він щиро зізнається в цьому.

У десятій елегії другої книги Овідій рішуче спростовує думку друга Грецина, що не можна любити двох жінок одночасно: перша переважає другу красою, а та друга прекрасна по-своєму.

*Мучать мене дві любові нараз, розколюють навпіл, –
Так супротивні вітри бавляться в морі судном* [5, с.67]

Без перешкод ця любов стає нецікавою. Про неї поет може говорити дуже багато, наприклад: вірність і душевна чистота коханої – не обов'язкові. Вона може робити, що захоче, навіть зраджувати, але хай вона буде прекрасною і обманує вправно.

В іншій елегії зізнання Корінні в коханні переривається вибухом пристрасті до рабині, яка розчісує волосся Корінни. І тут же міфологічний

аргумент: нехай це проста рабіння, але ж й Ахілл не нехтував коханням до Брісеїди (II, 8, 11-12). І це кохання носить поета по житейському морі так, як бурхливі хвилі несуть по морській безодні вутлий човен (III, 4, 8). Потураючи жіночим вадам, поет вихваляє кожну незалежно від віку. Поклоняючись одному ідеалові, він піднімає на п'єдестал кохання до усіх жінок.

Згадані елегії про зорю та потік є взірцем неперевершеної риторичної майстерності Овідія. Варто зауважити, що звернення до зорі – улюблена тема світової літератури. Згадаймо Шевченкове: «Зоре моя вечірняя, Зійди над горою...». Докір зорі – давній мотив грецької епіграми. В Овідія цей докір розрісся до 48 рядків. Володіючи досконало риторикою, Овідій розкриває обрану тему всебічно.

Поет ділить матеріал елегій на мотиви, виділяючи важливий момент кожного відповідно до ситуації, використовує аналогі, приклади з природи, побуту та міфології. Спочатку він згадує сина Аврори Мемнона, і відразу їй, «немилій мужам і дівчатам» він докоряє за те, що вона будить закоханих, перериває радощі кохання. Для переконливих докорів наводяться приклади із щоденного життя: згадуються моряк, мандрівник, воїн, орач, школярі, судді, жінки за пряжею, які неохоче вранці приступають до звичних занять. Потім поет нагадує Аврорі про сина «смуглої барви», докоряє за любов до Кефала через старого мужа, згадується любов богині Селени до Ендіміона. Овідій розглядає Аврору у двох іпостасях: як небесне світило і як міфологічний образ. Як міфологічна постать, як жінка, Аврора почервоніла, ніби засоромилась від докорів поета. Як небесне світило вона не звернула на них ніякої уваги, продовжуючи рухатися по небі.

Змовк я. Вона зарум'янилась – видно, почувла докори ...

Тільки від того, на жаль, день не пізніше настав [5, с.52]

Елегія про потік перенасичена прикладами міфологічного кохання, причетного в різній мірі до води, охоплює аж 106 рядків. Проте результат цих розлогих переконань зведений нанівець у кінці елегії:

Врешті, на що заслужив, каламутний, того тобі зичу:

Влітку – хай спека тебе, взимку хай сушить мороз [5, с.90]

Риторика, особливо улюблені Овідієм свазорії, давали можливість інтерпретувати одну і ту ж саму тему з різних точок зору, часто протилежних. Так у дев'ятій елегії другої книги спочатку доказується, що не можна жити, кохаючи, а згодом – не можна жити без кохання (II, 9, 9 а). За допомогою свазорій почуття, народжені заданою ситуацією, аналізувались. «Але хто б не користувався ними – оратор чи поет – його власні емоції залишались розіграними. Цей холодок розіграності ми чітко відчуваємо в «Любовних елегіях» [6, с. 7].

«Amores» Овідія – це елегійні свасорії. Поет переконує Корінну не бути користолобною, або хоч не вимагати плати за любов від поета, бо він дарує їй безсмертя у віршах. Про це він говорить не один раз [I, 3, 25-26; I, 10, 62 тощо]. Але ця спільна для всіх римських елегіків тема в Овідія переходить в іронічний контраст. Бо, прославляючи Корінну, вірші додають поетові нових суперників (III, 12). Він вчить свою подругу обманювати мужа, залучати на свій бік служницю, обманювати сторожа – це спільні місця усіх елегіків. Елегія виробила цілу низку ситуацій, пов'язаних з любов'ю, вірніше з коханням у множині, і Овідій приймає ці ситуації як готові. Авторське «я» тут на рівних правах з усіма.

По суті справи, безпосередньо-емоціональне в «Любовних елегіях» майже зникло під натиском традиційного. Але щедрість таланту Овідія уже в ранньому творі така, що «усі можливі варіації традиційних мотивів він вичерпує до кінця, захоплюючи цією варіацією читача. «Любовні елегії» і вінчають, і закінчують традицію: подальша розробка тих самих тем стала неможливою, розвиток жанру припинився» [6, с.7]. Проте втрата безпосереднього пережиття сприяла виявленню найсильніших сторін таланту Овідія: винахідливості, фантазії, вміння живописати. І в живописі деталей Овідій невичерпний. У деталізаціях тем, мотивів поет не має собі рівних. Він черпає принагідний матеріал із міфології, поезії, природи та побуту і концентрує

його навколо любовної теми. Побут постачає поетові яскраво-живі деталі. І тоді виникає гра невідповідностей високого та низького, поетичного і повсякденного. Особливо це стосується міфології, до якої поет постійно звертається, стверджуючи принагідність міфологічних асоціацій. У міфах для нього завжди знайдеться потрібний матеріал.

Проте поет не вірить у міфологію. Елегія про каламутний потік перенасичена різними міфологічними прикладами. Поет розсипається міфологічними історіями перед каламутною водою, не довіряючи їм: «Навіщо згадувати чудеса, видумки давніх поетів? Цих чудес не бачив і не побачить ніхто» – скаже він у цій же елегії (III, 6, 17-18). Проте він продовжує переконувати брудну воду, поки врешті решт не проклинає її (III, 6, 106). Він завжди переконує своїх адресатів.

Міф в Овідія знижується інколи до пародій, ілюструючи ілюзорність того, з чим він порівнюється. Невідповідність поезики жанрів в «Amores», коли міфологічне, традиційно належне до високих жанрів епосу або трагедії, зіставляється з комедійним, більш низьким, демонструє грайливе ставлення до предмета поезії. Але яким би умовним і грайливим не виглядав поетичний світ Овідія в «Amores», ми відчуваємо його глобальний зв'язок з дійсністю в усіх змальованих ситуаціях, особливо у побутових деталях. Тому об'єктивний оповідач Овідій часто буває ближчим до дійсності, ніж Тібулл, який захопив Овідія своєю щирістю. І таких невідповідностей в Овідія декілька на різних рівнях – не тільки в поезії, а й у житті. Одна з невідповідностей на життєвому рівні стала причиною його трагічної долі – вигнання.

Даремно Август вважав війну школою мужності. Сучасники Овідія, молоді поети не визнавали цієї школи. Тібулл твердив, що війна – не школа доблесті, а школа жорстокості та жадібності. Проперцій щиро зізнавався, що завжди готовий проміняти військову славу на любов до жінки. Овідій з самого початку приєднувався до тих, хто вів антивоєнну пропаганду, прославляв Амура та його стріли, закликаючи підкоряти жінок, а не об'єкти

противника, віддаючи перевагу товариству прекрасної та освіченої жінки перед грубим солдатським життям. В «Amores» він виступив опозиціонером до мілітарної політики Августа, до відродження принципом суворих звичаїв предків та патріархальної старовини. Війна та любов поставилися на одні терези:

Кожен коханець – вояк, і в Амура свої табори є [5, с. 46]

Та сама паралель звучить у наступних рядках:

Той облягає міста, цей – любки своєї пороги

Брами виломлює той, двері зачинені цей [5, с. 47]

Проте переважила любов:

Марсові – батьку, вояче, плещи. Ненавиджу зброю:

Мир до вподоби мені й подруга миру – любов! [5, с. 84]

Слушно зауважує Ружмон, що ще за часів античності поети використовували войовничі метафори для опису виявів природного кохання. Бог кохання – це лучник, що випускає смертельні стріли. Його артилерія – зітхання та обійми. Кохання бере в полон силою ласки та загрожує лише ніжними слова [7, с. 233-234].

Свої подвиги герой Овідія також буде вершити не на війні, а на поприщі кохання. Усе перенесено у побутовий план, бо ворогом поета є суперник. Чоловік, який здобуває жінку, – найкращий воїн. Овідій розповідає про «любівні битви» та «солодку поразку» того, хто падає до ніг нестримного натиску Еросу. Його зброя – Купідонові стріли та повчальна сентенція:

З-між перемог саме та найгучнішого варта тріумфу,

Де, не піднявши меча, здобич безправно беруть [5, с. 70]

У восьмій елегії третьої книги поет малює типовий образ мілітарного монстра, страховиська-вояки, що розбагатів кров'ю (голова в шоломі, бік з мечем, ліва з перснем рука раніше тримала щит, кривава правиця вбивала людей, на тілі шрами). Своє багатство він здобував, перерізуючи горлянки (III, 8, 9-22).

Кохання до Корінни завжди пов'язане в Овідія з різною тематикою. Тема згубної дії золота, важлива в римських елегіях, розвивається також Овідієм. Поет нарікає на те, що раніше, поки Рим ще не потопав у золоті від своїх військових успіхів, талант цінився вище від матеріального достатку. Тепер, коли поет не володіє багатством, він не може запропонувати своїй коханій нічого, крім палкої душі. Зі своїм талантом він даремно стоїть перед глухими дверима коханої (III, 8). Золото керує світом. Для своїх аргументів поет вдається до міфологічних екскурсів. Батько богів Зевс, знаючи силу золота, за любовну втіху заплатив особистою метаморфозою – «став золотим дощем» (III, 8, 29-30). Поет згадує золотий вік Сатурна, коли люди ще не шукали дорогоцінних металів, і вони спокійно лежали у землі. І зринає похмурий образ обнесеного мурами міста (III, 8, 47-48).

Овідій засуджує війну. Золото, здобуте на війні, призвело до соціальної нерівності:

Воїн гromадить собі кров'ю добуте майно.

Перед убогим зачинено курію, почесні – в грошах [5, с. 94]

Висновок в еротичному дусі повчальний:

О, якби месником був якийсь бог за кривди коханців, –

Придбане кривдно майно хай би на порох зітер! [5, с. 94]

В «Amores» звучать не тільки ноти грайливого кохання, але й високої гуманності, які знаходять відлуння в душі кожного читача. Висвітлюючи перипетії Ероса, Овідій думає і про незакоханих. Любов поета не егоцентрична, не егоїстична, а об'єктивна. Усе людське йому близьке і своє. Еротичні ескізи часто набувають критики існуючих умов життя, сповнені співчуттям до простої людини. Так в елегії про незадоволених коханців від появи на небі «немилої» їм Аврори. Овідій у межах своєї теми розповідає про трудівників різних професій, пробуджених Аворою до перерваних справ:

Сходиш – і, щойно здрімнувши, мандрівець рушає в дорогу,

Воїн – зброю свою звично бере до руки.

Першою бачиш у полі з двозубцем важким хлібороба,

Першою ти під ярмо кличеш повільних волів [5, с. 51]

З появою Аврори стомлена жінка, якій хочеться відпочити від своєї домашньої роботи, змушена знову сідати за перервану пряжу. Проте, особлива симпатія поета у списку «негуманних» поступків Аврори належить школярам:

Сонних малят оддаєш вчителям, щоб вони при науці

Прутиком часто сікли їхні долоні м'які [5, с. 51]

Ерос Овідія в «Amores» – це авантюрні пригоди світського волоцюги, розбещеного, насмішливого, легковажного. Така концепція кохання була характерною для александрійської епіграми і «чужою для всієї попередньої латинської суб'єктивно-еротичної поезії, в якій любов оспівувалась як серйозне і глибоке почуття» [9, с. 7]. В «Amores» любов зберігає безпечний тон. Крім того, Ерос Овідія чуттєво-земний, пластичний. Він тісно пов'язаний із специфікою світовідчуття античної людини, яка завжди прагнула до гармонії та природної доцільності. Кохати для Овідія означає відчувати красу буття, милуватися ним як завершеною формою.

Поет бездоганно описав тіло Корінни у п'ятій елегії першої книги художніми засобами поетичного слова, неначе вирізьбив його майстерною рукою талановитого еллінського скульптора, для якого він підібрав відповідний час і фон.

Спека була. Вже вивершив день опівденну годину.

Геть розморило й мене – я на постіль приліг:

Крізь половинку віконниці, що притулялась нещільно,

Світло цідилось лишень, мов у гайку між гіллям.

Сутінь такою була, як її ще підсвічує сонце

Й досвіток, що на межі вже він не ніч, ще не день.

Світло неясне таке, напівтінь, соромливим на руку:

Милого захисту тут цнота шукає тремка ... [5, с. 39]

В опівденну напівтінь, милу для «тремкої цноти», у розпущеній серпанковій туніці входить Корінна. Поет добився прихильності:

*От стала вона, вже оголена, переді мною –
Мов бездоганна різьба – жодної вади ніде.
Бачив усе я, до всього торкався: плечі, рамена,
Перса!.. вони мов самі пружно тяглись до долонь.
Як під крутими грудьми рівномірно живіт округлявся!
Як понад стегна гладкі плавно підносився стан [5, с. 40]*

Описана Овідієм напівтінь є фоном кохання. На ньому м'яко вирізьблюється оголена постать прекрасної Корінни.

Напівтінь – це не яскраве світло і не безпросвітня темрява, а щось середнє між ними. Напівтінь – своєрідний спосіб не тільки світовідчуття, а й художнього його відтворення. Слушно зауважує А. Содомора, що естетика напівтіні Овідія виразно перегукується із «золотою серединою» Горація, що є найвищим виміром речей та людського буття – взірцем споглядально-гармонійного сприйняття античною людиною світу. Вчений зауважує, що Овідієві наснагу для творчості давала власне закоханість, а не засліплена пристрастю любов. Ця закоханість найкраще гармоніює з напівтінню [8, с.10].

М. Гаспаров вирізняє основну манеру в зображенні зустрічі поета з Корінною – «зачароване споглядання». Поет весь час спостерігає за всім, що відбувається ніби з боку. Спочатку він дивиться на себе, потім – на Корінну; він сам – «тільки один із персонажів споглядальної сцени» [4, с.12], перетвореної у загальнодоступне порівняння і загальновідоме пережиття, знайоме кожному. Зустріч поета з Корінною – взірець античної споглядальної естетики, замилювання пластикою людського тіла, для якого чуттєвий аспект Еросу є домінуючим.

Розглядаючи еротичні поезії Овідія, не варто забувати, що він не міг повністю зректися тенденцій свого часу і тієї літературної традиції, яка завжди служила відображенням звичаїв сучасної йому епохи. Те, до чого ми ставимося з пересторогою, римляни сприймали легко. «Не треба забувати, – слушно зауважує М. Благовіщенський, – що умови, серед яких жили

стародавні народи, сама їхня релігія, були спрямовані на спонування у них виключно чуттєвих інстинктів. І все це розвивало у них особливий погляд на мораль [3, с.128]. Цей погляд, який є для нас непростою літературною традицією, був для них не тільки допустимим, але вважався навіть естетичним, якщо виражався у чуттєво-витонченій формі.

У «Любовних елегіях» мова йде не про справжнє почуття, а тільки про його літературне вираження. Жвавість сцен та описів досягається, головним чином, за рахунок художньої майстерності поета. Естетична установка Овідія в «Любовних елегіях» – «мистецтво задля мистецтва», гра задля гри. В описах кохання, Овідій схильний швидше до грайливої дотепності та іронії, ніж до пристрасного захоплення. Успіх твору в значній мірі завдячує яскравим картинам звичаїв римського життя, змальованого дотепно, реалістично та жваво.

Література

1. Алексеев В. Введение / В. Алексеев. Публий Овидий Назон. Наука любить. Репринтное издание; пер. с лат. В. Алексеева. – М.: Вернисаж, 1992. – С. 3-30.
2. Белецкий А.И. Овидий Назон и его творчество / А.И. Белецкий // Овидий. Метаморфозы; пер. С.В. Шервинского. – Л.: Academia, 1937. – С. VII-XXX.
3. Благовещенский Н.М. Гораций и его время. Сочинения / Н.М.Благовещенский. – Спб.: Тип. ИМП. АН, 1864. – 226 с.
4. Гаспаров М. Л. Три подступа к поэзии Овидия / М.Л. Гаспаров // Овидий. Элегии и малые поэмы; пер. с лат. С. Шервинского. – М.: Худож. лит., 1973. – С. 5 – 32.
5. Овідій Публій Назон. Любовні елегії / Публій Овідій Назон; пер. з лат., передмова, коментарі А. Содомори. – К.: Основи, 1999. – С. 33-102.

6. Ошеров С. Лирика и эпос Овидия / С. Ошеров // Публий Овидий Назон. Любовные элегии. Метаморфозы. Скорбные элегии, пер. с лат. С.В. Шервинского. – М.: Худож. лит., 1983. – С. 3-22.
7. Ружмон Дені де. Любов і західна культура / Дені де Ружмон; пер. з франц. І. Тарасюк. – Львів: Літопис, 2000. – 244 с.
8. Содомора А. Дві барви часу Публія Овідія Назона / А. Содомора // Овідій. Любовні елегії. Мистецтво кохання. Скорботні елегії; пер. з лат., передмова і коментарі А. Содомори. – К.: Основи, 1999. – С. 5-29.
9. Шервинский С. «Amores» Овидия / С. Шервинский // Публий Овидий Назон. Amores. Любовные элегии; пер. С. Шервинского. – М.: Худож. лит., 1963. – С. 5-23.

У «Любовних елегіях» Овідія Ерос грайливо-безпечний. Він набуває характеру виключно чуттєвої насолоди. Міфологема Овідієвського Еросу поширюється на всіх жінок, на весь світ.

В «Любовних елегіях» Овидия Эрос игриво-безопасный. Он приобретает характер исключительно чувственного наслаждения. Мифологема Эроса Овидия распространяется на всех женщин, на весь мир.

In the Ovid's «Love elegies» Eros is playfully safe. It assumes the character of purely sensual pleasure. Ovid's mytheme of Eros applies to all women throughout the world.